

ALTAY CUMHURİYETİ

Orta Asya'da Asya kıtasının coğrafîmerkezinin hemen kuzeyinde ve Güney Sibirya'da yer almaktadır. Batı'da Kazakistan,kuzeyde Rusya Federasyonu, doğuda Tuva ve Hakas Türk Cumhuriyetleri, güneydeMoğolistan, Doğu Türkistan ve Kazakistan ile komşudur. Türk'ün ata yurdu sayılan butopraklarda Türklüğe sadık öz sakinleri binlerce yıl boyunca Türklükleriniyaşatmışlardır. Bugün Rusya Federasyonuna bağlı özerk bir Cumhuriyettir.

Yüzölçümü 92.902 km² olan Altay Cumhuriyeti'nin kuzey bölgesi dağlar ve ormanlar,güneyi ise steplerle kaplıdır. Ülkeyi kapsayan Altay dağlarının yüksekliği 4.000m.dir ve buzullarla kaplıdır. Güneyde Beluhka (Üç Sümer) tepesi 4506 m. ile enyüksek zirvedir.

Bunu 4173 m ile Maashei Bazhy (Mahşuoy Baji) tepesi izlemektedir. En büyük buzul 35km² yer işgal eden Caan Tacı buzuludur. En önemli nehirleri Katun Nehri ile Telets Koyegölünden doğan Biga nehridir. 7 bine yakın göl bulunan Altay'da en büyük gölTelets Koye (Altın) gölü olup etrafı Taiga ormanları ve yüksek dağlarla çevrili,dünyanın en muhteşem manzaralı gölüdür.

AltayCumhuriyeti'nde karasal bir iklim hüküm sürmektedir. Soğuk ve kar yağışlı birkış, sıcak ve kurak bir yaz iklimin en belirgin özelliğidir. Tarihçiler, etnologlar,sanat ve kültür tarihçileri ile dil araştırmacılarının Türkler'in Ana yurduolarak kabul ettikleri Altay bölgesinde yapılan arkeolojik araştırmalar, Afanasyova(MÖ 2700-1700) ve Andronova (MÖ 1700-1200) kültürlerinin bilhassa ikincisintemsilcisi olan ırk brakisefal, savaşı Türk ırkının prototipi olduğunugöstermiştir.

Çok zengin bitkiörtüsüne sahip olan Altay'da ormanlar ülkenin tamamını kapsamaktadır. Ormanlardadünyanın hiçbir yerinde bulunmayan bitki türleri mevcuttur. Köknar, sedir, çam,beyaz kavak, aspen ve kuş ağaçları en fazla bulunan türlerdir.

Cumhuriyet nüfusu 198.1 bin olup, halkın s.8'i kırsal alanda, &.2'si kentlerdeyaşamaktadır. 70 yıllık komünist düzende ne kadar başıbozuk varsa buraya sürgünedilmiş olup 38 çeşit millet yaşamaktadır. Nüfusun ``ını Rus'lar, % 31 'iniAltay Türkleri (72.000) %9'unu Kazak Türkleri, Ukraynalı, Almanlar ve diğerlerioluşturmaktadır.

Başkenti Gorno-Altay'dır. 9 idari bölgeye ayrılmaktadır. Müslümanlık,Hıristiyanlık ve Şamanizm dinleri yaygındır. Dilleri Türkçe'dir.

Sanat ve edebiyat çok ileri olup, IV. asrın ünlü ressamı G.I. Grukin Altaylıdır. Geleneksel artistik dans ve müzik holleri çok meşhurdur. Cumhuriyette ana uğraşı ziraattir. 24 bin çiftçi bulunmaktadır. Zirai üretimde ana branş çiftlik hayvancılığı olup tarla çiftçiliği ikinci plânda kalmaktadır. Özellikle ülkenin geçim kaynağını teşkileden hayvancılık ve sebzeçilik çok gelişmiştir. Özellikle küçükbaş hayvan ve rengeyiği besiciliği ile balıkçılık, avcılık ve arıcılık yer tutmaktadır. Ülkede 192 ortaokul, 3 teknikum ve 1 üniversite bulunmaktadır. Altay Türkçesi ile yılda 37 kitap, 1 gazete ve 2 dergi yayınlanmaktadır. Ortaokullarda 35 bin, teknikumlarda 43 bin, ülkenin tek üniversitesinde ise 2600 öğrenci öğrenim görmektedir.

Maden bakımından zengin olan Altay'da demir, kömür, gümüş, kalay, tungsten, bakır ve manganez çıkarılmaktadır. Altay'ın anlamı olan "Altındağ" ülkede bulunan zengin altın rezervlerinden ismini almıştır. Ana üretim malları ise tül, pamuklu kumaş, elektrik aletleri, elbise, ayakkabı, kereste ve ferrobetondur. Ormançılık gelişmiş olup, orman ürünleri imalatı oldukça önemlidir. Başta Rusya Federasyonu olmak üzere Japonya, Yeni Zelanda, Avusturya ve Avrupa ülkeleri ile ekonomik ilişkileri içerisinde dir. Turizm ekonomi içerisinde ayrı bir yer tutmaktadır. Orman, dağ, göl ve nehirlerin emsalsiz güzelliği ile Altay Cumhuriyeti bir cazibe merkezidir. Devlet başkanı ve parlamentosu bulunan Altay Cumhuriyetinde Ruslar'ın nüfus üstünlüğü parlamento ya da yansımış olup, Ruslar ezici üstünlüğe sahiptirler.

MÖ III. Yüzyıla kadar kabileler halinde yaşayan halk, MÖ II. Başlarında bölgeye Hun'ların gelmesiyle Hun idaresine girmiş, onu Köktürk'ler, Moğollar ve Çin'liler izlemiştir. Daha sonra Uygur, Kırgız, Cengiz Han, Çungarlar, Çin-Mançular idaresine giren Altay, Çin-Rus savaşları sonrası 1865 yılında Rus idaresine girmiştir. 1922 yılında Altayskaya, bölgesi olarak teşkil edilmiş, 1948 yılında ise Gorno-Nitoyskaya, şeklinde isim değiştirmiştir. SSCB'nin parçalanması ile 1991 yılında Özerk Cumhuriyet, 1992 yılında ise Federe Devlet olmuştur.